

УДК 338.245(477.64):355.48(470:477)]”2022/2025”

DOI: <https://doi.org/10.32782/CMI/2026-17-6>**Мірошниченко В.В.**кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2870-7513>

ЗМІНИ В ПРОМИСЛОВІСТІ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКОЇ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ УКРАЇНИ

Метою дослідження є аналіз трансформацій економіки промислового виробництва Запорізької області в умовах повномасштабної російської агресії та визначення ключових економічних наслідків для регіону у 2022–2025 роках. Проведення досліджень базувалося на використанні таких методів як аналіз, синтез, порівняльний, структурно-галузевий підхід, а також узагальненні офіційних статистичних та аналітичних даних. Результати дослідження засвідчують про значне скорочення промислового виробництва і падіння частки регіону у валовому продукті та експорті України, великі втрати в енергетиці, металургії і машинобудуванні. Відзначені структурні зміни в промисловості. Встановлено зростання ролі малого і середнього бізнесу як чинника економічної стабілізації. Практична значущість результатів полягає у можливості їх використання для формування програм післявоєнного відновлення та модернізації економіки регіону.

Ключові слова: промисловість, виробництво, регіональна економіка, металургія, енергетична інфраструктура, машинобудування, релокація підприємств, валовий регіональний продукт, експорт, малий і середній бізнес, економічні наслідки агресії, післявоєнне відновлення.

Miroshnichenko Viktoriia

National University “Kyiv-Mohyla Academy”

CHANGES IN INDUSTRY AND ECONOMIC INVENTORIES RUSSIAN WIDE-SCALE AGGRESSION AT THE ZAPORIZA REGION OF UKRAINE

The Russian Federation's full-scale war against Ukraine has caused profound structural deformations in regional economies, especially in industrially developed frontline regions. The Zaporizhzhia region, which until 2022 played a key role in shaping the industrial and export potential of the state, suffered one of the most significant economic blows as a result of hostilities and the temporary occupation of a significant part of its territory. The aim of the study is to comprehensively analyse changes in the industrial production economy of the Zaporizhzhia region in the context of full-scale Russian aggression, as well as to identify the key economic consequences of the war for the region in 2022–2025. The research methodology is based on the application of general scientific and special methods of cognition, in particular analysis and synthesis, structural-sectoral and comparative analysis, statistical generalisation of official data from state authorities, as well as the processing of scientific publications and analytical materials devoted to the economic consequences of the war. The results of the study show that the full-scale aggression of the Russian Federation led to a sharp decline in industrial production in the Zaporizhzhia region (over 50%), a significant reduction in its share in Ukraine's gross regional product, and a sharp drop in exports. It has been established that the metallurgical industry, despite significant losses and the loss of its raw material base, has demonstrated relative stability thanks to adaptive mechanisms, while the energy sector has suffered strategic losses due to the occupation of the Zaporizhzhia Nuclear Power Plant and Thermal Power Plant. Machine building was transformed in the direction of fulfilling defence orders and relocating production, while small and medium-sized businesses played a key role in maintaining employment and economic activity in the region. The practical significance of the research results lies in the possibility of using the conclusions obtained in the process of forming state and regional policies for the post-war recovery of the Zaporizhzhia region, developing programmes for the reconstruction of industrial potential, supporting entrepreneurship and ensuring long-term structural modernisation of the regional economy.

Keywords: industrial production; regional economy; metallurgy; energy infrastructure; mechanical engineering; relocation of enterprises; gross regional product; exports; small and medium-sized businesses; economic consequences of war; post-war recovery.

Постановка проблеми. Повномасштабна російська агресія спричинила в провідних галузях промисловості Запорізької області значні зміни, що поєднують фізичне руйнування виробничих потужностей, тимчасову окупацію важливих в ресурсному відношенні територій та порушення логістичних і енергетичних зв'язків. Внаслідок цього традиційна модель регіональної спеціалізації, що ґрунтувалася на домінуванні металургії, енергетики та машинобудування і забезпечувала області статус одного з бюджетних донорів України, зазнала суттєвих змін.

Проблема значною мірою полягає в тому, що наявні оцінки економічних наслідків війни часто мають фрагментарний характер: вони або зосереджуються на загальнонаціональних показниках, або ж не відображають специфіки прифронтових регіонів, де частина активів перебуває під окупацією, а статистична база є неповною. Це ускладнює визначення загальної величини зменшення промислового виробництва, змін у структурі господарства, втрат експортного потенціалу та трансформації фінансової спроможності громад, а також не дозволяє обґрунтувати

пріоритети відновлення потужностей промислових підприємств.

У зв'язку із зазначеним актуальною є потреба дослідження змін в провідних галузях промисловості Запорізької області за період 2022–2025 років, виявлення механізмів адаптації підприємств до існуючих умов та визначенні економічних наслідків, які мають бути враховані при розробці державної та регіональної політики реконструкції промисловості, підтримки зайнятості, відновлення експорту та модернізації виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам впливу повномасштабної агресії на промисловий потенціал Запорізької області присвячені фахові публікації науковців, управлінців та журналістів. Так, О. Ляховська [11] аналізує особливості функціонуючих металургійних підприємств в умовах війни, зосереджуючись на адаптації виробництва, логістичних обмеженнях та експортній переорієнтації. Стан і динаміку роботи металургійних підприємств регіону у воєнний період досліджують О. Астапов [1] та К. Лазарева [9]. Дослідженням історичних передумов формування металургійного комплексу регіону займається А. Кулькова [8]. Проблеми енергетичної безпеки та інфраструктури Запорізької області висвітлюються у працях І. Лець [10]. Питання релокації та трансформації машинобудівних підприємств, зокрема АТ «Мотор Січ», проаналізовано Д. Симоненко [15]. Соціально-економічні наслідки війни для бізнесу й фінансової спроможності громад Запорізької області розглядає К. Березюк [2].

Формування цілей статті (постановка завдання).

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено розв'язання таких завдань: проаналізувати масштаби втрат промисловості Запорізької області внаслідок бойових дій і тимчасової окупації значної частини її території; дослідити трансформацію основних галузей промисловості регіону – металургії, енергетики, машинобудування в умовах війни; оцінити адаптаційні механізми підприємств до воєнних ризиків, зокрема, релокацію виробництва, зміну логістики та переорієнтацію на нові ринки; визначити вплив скорочення промислового виробництва на валовий регіональний продукт, експортну і бюджетну спроможність області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення рф в Україну, яке розпочалося у лютому 2022 року, спричинило значні соціальні та економічні зміни в прифронтових регіонах України, до яких відноситься і Запорізька область. Традиційно вказана область була розвинутим в промисловому відношенні регіоном, де до війни були зосереджені потужні металургійні, енергетичні та машинобудівні підприємства. До початку агресії рф Запорізька область входила до трійки регіонів-лідерів в Україні за обсягом відрахувань до державного бюджету і була донором для міжбюджетних трансфертів. Але внаслідок воєнних дій і тимчасової окупації значної частини території економічний потенціал та виробництво продукції провідних галузей промисловості регіону різко зменшилися. Значна частина промислових активів опинилася в зоні бойових дій, а згодом і на окупованих територіях.

Протягом першого року війни обсяг промислового виробництва в області скоротився більш ніж на 50%. Це було обумовлено як руйнуванням матеріально-технічної бази підприємств, так і вимушеною

зупинкою виробництв, внаслідок порушення логістичних ланцюгів та евакуацією бізнесу. Близько 70% території області, зокрема промислово розвинені громади – Мелітополь, Бердянськ, Енергодар, Токмак, Дніпрорудне – були тимчасово захоплені російським агресором [2]. На окупованих територіях підприємства промисловості здебільшого були знищені, законсервовані, демонтовані чи розграбовані, а також переобладнані під військові потреби рф. Частина промислових майданчиків в Запорізькій області була перетворена на військові бази, зокрема, завод «Гідромаш М» у Мелітополі зайнято під казарми та ремонтні підрозділи армії рф [14].

На підконтрольній Україні території розгляданого регіону промислові підприємства-гіганти зазнали обстрілів і вимушених зупинок. У прифронтових зонах інфраструктура та виробничі об'єкти неодноразово зазнавали пошкоджень. Зокрема, у вересні 2022 року внаслідок російського ракетного удару було зруйновано останнє діюче підприємство селища Комишувача [16]. Регулярні атаки на енергосистему восени-взимку 2022–2026 рр. призводили до відключень електроенергії, що змушувало на заводах призупиняти виробництво. Попри ці виклики, окремі промислові підприємства змогли адаптуватися до нових умов завдяки релокації потужностей, диверсифікації постачань сировини та пошуку нових ринків збуту, а зокрема, стабілізації енергопостачання у 2023 р. сприяла частковому відновленню ділової активності. В результаті, в першому півріччі 2023 р. зросла кількість економічно активних суб'єктів малого і середнього бізнесу в області майже на 500 одиниць, а загальна чисельність зайнятих в ньому – до 114,7 тис. осіб [7]. Але сумарні промислові втрати залишаються значними, а повоенна відбудова промисловості потребує масштабних інвестицій та обґрунтованих державних програм.

Металургія історично є провідною галуззю Запорізького індустріального регіону. До розв'язання російською федерацією військових дій проти України, Запорізька область поряд з Донецькою та Дніпропетровською областями, забезпечували провідну частку виробництва та експорту української металопродукції.

У лютому 2022 р. після початку широкомасштабного вторгнення більшість металургійних підприємств області зупинили свою роботу через загрозу обстрілів та порушення логістики, зокрема, одне з найбільших підприємств галузі – металургійний комбінат «Запоріжсталь» [8]. Проте, вже наприкінці весни 2022р. роботу підприємств галузі частково було відновлено.

Металургійні заводи Запоріжжя, що зберегли виробничі потужності, змогли переорієнтувати реалізацію затребуваних видів продукції та освоїти нові логістичні маршрути. У результаті за підсумками першого півріччя 2022р. їм вдалося відновити постачання продукції на експорт і навіть збільшити обсяги експорту металу з регіону на 23,6% порівняно з аналогічним періодом 2021 р. [11]. Це частково пояснюється можливостями заповнення ніш продукції на ринку після припинення виробництва металургійними комбінатами м. Маріуполя.

На заводі «Запоріжсталь», попри близькість до фронту та обстріли, було збільшено виплавку металу. У 2024 р. комбінат виробив близько 3,1 млн т чавуну та 2,9 млн т сталі, а за підсумками 2025 р. обсяги випуску

чавуну і сталі зросли ще на 10–15% порівняно з попереднім роком [1]. Незважаючи на ризики небезпеки, перебої з електропостачанням та логістичні проблеми, підприємству «Запоріжсталь» у 2025 р. вдалося перевищити рівень 2022 р. Це стало можливим завдяки реалізації комплексу заходів: гнучкому плануванню виробництва, використанню альтернативних маршрутів доставки сировини й експорту металопродукції – була здійснена переорієнтація на залізничні коридори до країн ЄС замість заблокованих морських портів, залученню резервних джерел енергії, а також інвестиціям на підтримку функціонування основних виробничих фондів. Так, у 2025 р. в «Запоріжсталь» інвестували 135 млн грн на капітальні ремонти [9].

Інше велике металургійне підприємство – завод спеціальних сталей «Дніпроспецсталь», також змогло відновити своє виробництво. В 2022 р. через воєнні дії робота заводу була повністю зупинена на три місяці, але вже наприкінці травня 2022 р. виробництво перезапустили. Станом на середину 2022 р. «Дніпроспецсталь» працювала приблизно на половину довоєнної потужності. Основними проблемами були зміни логістики та блокування морських портів, оскільки до двох третин сировини завод імпортував, а значна частина готової продукції експортувалась. Незважаючи на військові дії, завод переорієнтував ланцюги постачання на альтернативні шляхи і, незважаючи на зниження обсягів виробництва, зберіг присутність на світовому ринку спецсталей – продукція експортується у понад 60 країн світу. Наразі «Дніпроспецсталь» продовжує виробничу діяльність, що важливо для економіки міста і області [19].

Водночас металургійна галузь регіону втратила кілька важливих активів. Внаслідок втрати сировинної бази припинив свою виробничу діяльність «Запоріжкокс». Під окупацією також опинився Запорізький залізничний комбінат – важливе підприємство металургійного комплексу з видобутку та постачання металовмісної сировини. Такі металургійні підприємства, як Запорізький феросплавний завод та «Дніпроспецсталь» мають дефіцит сировини та електроенергії, що зменшує обсяги готової продукції, але, попри це, продовжують здійснювати виробничу діяльність.

Енергетична інфраструктура Запорізької області завдяки стратегічному значенню об'єктів генерації знаходиться в центрі воєнних ризиків. Найбільший в Європі атомний об'єкт – Запорізька атомна електростанція (ЗАЕС), що розташована в місті Енергодар, з березня 2022 р. перебуває під окупацією росії.

Вже у 2022 р. всі шість реакторних енергоблоків ЗАЕС були зупинені і переведені в стан холодного простору з міркувань безпеки. Втрата потужностей ЗАЕС спричинила дефіцит електрогенерації в енергосистемі України – близько 6 ГВт встановленої потужності і позбавила Запорізький регіон основного джерела електро- та теплоенергії. На об'єкті спостерігаються випадки пошкодження обладнання, характерними є нестача кваліфікованих кадрів та ризики радіаційної небезпеки, пов'язані з воєнними діями. Але українських фахівців окупанти не допускають для виконання професійних обов'язків щодо збереження обладнання станції [10]. Періодичні обстріли ліній електропередач неодноразово знеструмували ЗАЕС, що загрожувало аварійними ситуаціями через зупинку систем охоло-

дження. До кінця 2025 р. станція пережила щонайменше вісім повних блекаутів, кожен раз працюючи на резервних дизель-генераторах, щоб запобігти розплавленню ядерного палива [3]. І тільки в середині січня 2026 р. між українською і російською сторонами було досягнуто домовленості щодо припинення обстрілів в районі АЕС з метою відновлення однієї лінії енергопостачання для потреб утримання реакторів у безпечному стані.

Втрата нашою країною контролю над ЗАЕС має не лише економічні, а й стратегічні наслідки: Україна повинна компенсувати генерацію електроенергії за рахунок інших електропостачальників, зокрема із-за кордону, а регіон залишився без важливого роботодавця та джерела податкових надходжень. Значні проблеми із забезпеченням водою для охолодження реакторів ЗАЕС виникли після руйнації Каховської ГЕС. Підлив російськими військами греблі Каховської ГЕС у червні 2023 р. призвів до ліквідації Каховського водосховища, що змінило режим стоку Дніпра і обумовило великі екологічні проблеми та унеможливило функціонування зрошувальних систем півдня України [12].

Крім атомної станції, в м. Енергодар знаходиться велика теплова електростанція – «Запорізька ТЕС», що входить до складу компанії ДТЕК. Ця теплова електростанція також потрапила в зону окупації на початку війни і робота її також була вимушено зупинена. Відсутність кваліфікованого персоналу та постачання палива зробили експлуатацію ТЕС неможливою з весни 2022 р. [5]. Разом із ЗАЕС Запорізька ТЕС забезпечувала теплом і світлом м. Енергодар та навколишні населені пункти і її зупинка ускладнила ситуацію з енергопостачанням на окупованій території.

На підконтрольній Україні території основним виробником електроенергії в розглядуваному регіоні в наш час залишається Дніпровська гідроелектростанція (Дніпрогес) у м. Запоріжжя, яка попри всі військові негаразди продовжує виробляти електроенергію. Гребля Дніпрогесу біля лівого берега також в результаті російських бомбувань була частково зруйнована і, крім того, водосховище Дніпрогесу через порушення водного режиму Дніпра внаслідок знищення Каховського водосховища зазнало опосередковано негативного впливу. Для Запоріжжя вказаний негативний вплив проявився в осушенні значної частини прибережних територій та зменшення охолоджувальної здатності річкової води, яка традиційно використовувалася на об'єктах промисловості [18]. Крім негативного впливу на аграрний сектор, зниження рівня води у Дніпрі призвело до загострення екологічних проблем у промислових містах через обмеження можливостей розбавлення промислових стоків, незважаючи на зменшення їх об'єму в результаті скорочення промислового виробництва.

Енергетична інфраструктура області постійно зазнає ударів ворога з повітря. У жовтні 2022 р. російськими ракетами було зруйновано останній працюючий великий трансформаторний завод у Запоріжжі, що погіршило спроможність ремонту та модернізації енергомереж за рахунок використання вітчизняного обладнання. В зимові періоди 2022–2026 рр. збільшення інтенсивності ракетних і дронів атак на енергооб'єкти спричиняли аварійні відключення струму, зупинку заводських агрегатів і ризики техно-

генних аварій. Так, 7 січня 2026 р. масована ракетна атака призвела до повного знеструмлення «Запоріжсталі» та аварійної зупинки її виробництва [4]. В цілому енергосистема регіону функціонує в умовах підвищеної вразливості: регіон переважно отримує електроенергію з інших областей по резервних схемах, а ремонтні бригади змушені оперативним ліквідувати наслідки обстрілів для підтримки енергопостачання побутових споживачів та підприємств.

Машинобудівний комплекс Запорізької області включав низку знаних підприємств, серед яких флагманом було АТ «Мотор Січ» – провідний виробник авіаційних двигунів. Російська агресія суттєво вплинула на роботу цього підприємства. У 2022 р. «Мотор Січ» зазнав кількох ракетних ударів, що пошкодили його виробничі цехи в Запоріжжі. В листопаді 2022 р. підприємство було передано в управління держави та Міністерства оборони України з метою зосередження його виробництва на виконанні оборонних замовлень [13]. Із кінця 2025 р. уряд розпочав експериментальний проект релокації виробництва підприємства «Мотор Січ». Ухвалено рішення про проектування нових виробничих об'єктів та їх прискорене технологічне підключення до основних елементів інфраструктури. Це передбачає створення умов для цілодобового виконання державних оборонних контрактів підприємством [6]. Таким чином, «Мотор Січ» переналаштовується на виробництво продукції для воєнних потреб – ремонт і виробництво авіадвигунів для військової техніки, а також часткове перенесення потужностей до більш безпечних регіонів, щоб зберегти критичне виробництво від російських обстрілів. У Запоріжжі залишаються наявні цехи, але їх завантаження обмежене через небезпеку ударів та евакуацію частини обладнання.

Інші машинобудівні підприємства регіону також постраждали від військової агресії рф. ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (ЗАЗ), який перед війною випускав легкові автомобілі та комплектуючі до них, з початком воєнних дій рф призупинив серійне виробництво. У зв'язку із значним зниженням на автомобілі попиту на внутрішньому ринку, а також перебігом з постачанням комплектуючих та загрозою бомбардувань, ЗАЗ та технологічно пов'язані з ним виробництва (моторний, механічний цехи) були законсервовані на період війни, а частина працівників мобілізована або евакуйована.

На окупованих територіях було зупинено роботу Мелітопольського заводу автотракторних запчастин та інші підприємства цього міста, що пов'язані з машинобудівною галуззю. Окупаційна адміністрація намагалася примусити окремі заводи відновити роботу для обслуговування військової техніки рф, але через відтік кадрів і саботаж виробництва місцевими робітниками, більшість цих спроб виявилися невдалими. Бердянський завод «Азовкабель» та інші промислові виробництва у Бердянську також припинили свою виробничу діяльність – були зруйновані, або зупинені чи розграбовані. Разом з тим, завод «Гідромаш М» у Мелітополі був перетворений на ремонтну базу російської армії, обладнання з нього частково демонтовано та вивезено до рф.

У прифронтових районах області частина малих і середніх машинобудівних підприємств була евакуйована до обласного центру або до західних регіонів.

Також, за даними обласної адміністрації, у 2024 р. до області було переведено 516 підприємств, переважно з окупованих територій Донбасу та Запорізької області, тоді як у 2023 р. було переміщено 444 об'єкти. Наприклад, у 2024 р. в Запоріжжі відновив роботу евакуйований раніше з Оріхова завод із виробництва сільськогосподарської техніки «Оріхівсільмаш», що дозволило зберегти виробництво і кадри [15].

У довоєнний період в області функціонував Запорізький абразивний комбінат – монополіст з виробництва шліфувальних матеріалів в Україні. Під час війни він продовжив свою роботу в Запоріжжі, хоча зіткнувся з проблемами логістики та збуту. Значну частину продукції комбінату споживали металургійні та машинобудівні підприємства, тому загальний спад промислового виробництва звужив його внутрішній ринок. Проте, підприємство, працюючи в складних умовах воєнного часу, змогло зберегти основний колектив і переорієнтувати збут частково на експорт. Інші галузі, такі як деревообробна і легка промисловості, що мали в регіоні другорядне значення, також постраждали після повномасштабного вторгнення рф у зв'язку із скороченням попиту на їх продукцію та руйнуванням ланцюгів постачання.

Важливо відзначити, що у 2023–2025 рр. економіка області дедалі більше залежала від функціонування малого та середнього бізнесу. Саме ці підприємства створюють понад 80% чисельності робочих місць у регіоні та забезпечують близько 60% сплати ПДВ [15]. Слід зазначити, що малі підприємства продемонстрували гнучкість і стійкість: частина зайнялася новими видами діяльності – виробництвом товарів для потреб армії, ремонтом техніки, волонтерськими ініціативами тощо.

Отже, промислове виробництво Запорізької області за період 2022–2025 рр. зазнало структурних змін та суттєво зменшило обсяги випуску продукції і значно змінило розміщення своїх потужностей. Велика кількість промислових підприємств регіону наразі працюють на не повних потужностях, орієнтуючись передусім на необхідності збереження своїх виробництв та забезпечення військових потреб, налагоджуючи ремонтні послуги і випуск критично важливих товарів.

Повна втрата морських портів Азовського узбережжя, особливо м. Бердянськ, транспортних коридорів через окуповану частину півдня, справили негативний вплив на економіку області і, зокрема, на її експорт [17]. Наслідком руйнування та скорочення промислового виробництва стало різке зменшення валового регіонального продукту (ВРП) Запорізької області. Зробити точні розрахунки в умовах воєнних дій не можливо через відсутність повних статистичних даних, особливо щодо окупованих територій. Однак непрямі показники засвідчують про значний спад економічної активності в регіоні. Зокрема, наявні показники тільки за два воєнні роки засвідчують, що питома вага Запорізької області у сукупному валовому продукті України істотно зменшилася: якщо 2021 р. на область припадало близько 4,3% вартості виробленої продукції країни, то у 2023 р. – лише 3,1%. Відтак, Запорізька область із позиції одного з найбільших промислових донорів перетворилася на регіон, що зазнав одного з найсуттєвіших економічних спадів серед областей України [17].

Висновки. Отже, повномасштабна агресія РФ призвела до глибокої трансформації економіки Запорізької області та суттєво послабила її промисловий потенціал. Тимчасова окупація значної частини території, руйнування підприємств і критичної інфраструктури, порушення логістики та енергопостачання зумовили різке скорочення промислового виробництва, валового регіонального продукту і експорту та призвели до структурних змін в цілому і в розміщенні потужностей. Все це перетворило область із одного з ключових донорів державного бюджету на регіон, залежний від дотацій.

Потрібно зазначити, що провідні у довоєнний час підприємства металургії, енергетики та машинобудування зазнали внаслідок тривалих військових дій негативного впливу – як через руйнацію, так і через окупацію територій області значно зменшили об'єми виробництва, а в окремих випадках змушені були при-

пинити свою діяльність. Водночас відбулося відносне зростання значення малого і середнього бізнесу, що зміг переорієнтуватися до різкозмінених умов. Стійкість вказаних підприємств та їх адаптивність стали важливим чинником пом'якшення спаду економіки Запорізької області.

Водночас дослідження засвідчує наявність адаптаційних механізмів у промисловості та бізнес-середовищі регіону. Частина металургійних і машинобудівних підприємств зберегла виробництво завдяки релокації, переорієнтації збуту та виконанню оборонних замовлень. Таким чином, подальше відновлення промислового виробництва Запорізької області безпосередньо залежатиме від деокупації її території, стабілізації безпекової ситуації та реалізації цілеспрямованої державної та інвестиційної політики, спрямованої на відбудову і структурну модернізацію регіональної економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Астапов О. «Запоріжсталь» попри обстріли збільшила виробництво на 10–15% за рік. The Page. 2026. URL: <https://thepage.ua/ua/news/zrostannya-pid-chas-vijni-yak-zaporizhstal-zbilshila-virobnictvo>
2. Березюк К. 75% громад Запоріжжя фінансово неспроможні. ЧЕСНО. 2024. URL: <https://www.chesno.org/post/5933/>
3. ЗАЕС від початку війни пережила вісім повних знеструмлень – Енергоатом. УКРІНФОРМ. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3835837-zaes-vid-pocatku-vijni-perezila-visim-povnih-znestrumlen-energoatom.html>
4. Запоріжсталь зупинив виробництво через масовану атаку на енергетику. Межа. 2026. URL: <https://mezha.net/ua/bukvy/zaporizhstal-halts-production-amid-russian-energy-attacks/>
5. Запорізька ТЕС зупинила роботу. Українська енергетика ua-energy.org. 2022. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/zaporizkates-zurynula-robotu>
6. Запорізьке підприємство «Мотор Січ» – у проєкті релокації. Запорізька Січ. 2025. URL: <https://sich.zp.ua/zaporizke-pidpriemstvo-motor-sich-u-proiekti-relokatsii>
7. Запорізький бізнес в умовах війни: реалії, потреби, можливості. Запорізька обласна державна адміністрація. 2023. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/66920/zaporizkiy-biznes-v-umovah-vijni-realiji,-potrebi,-mozhlivosti.html>
8. Кулькова А. Як Запоріжжя стало центром металургії в Україні. ZPRZ.CITY. 2025. URL: <https://zprz.city/news/view/yak-zaporizhzhya-stalo-tsentrrom-metallurgii-v-ukraini>
9. Лазарева К. «Запоріжсталь» інвестувала в капремонті 135 млн грн: на що пішли гроші. The Page. 2025. URL: <https://thepage.ua/ua/news/metallurgijnij-kombinat-zaporizhstal-provede-kapitalnij-remont-na-135-mln-grn>
10. Лець І. «Небезпечна ситуація» — пояснення критичного стану на Запорізькій АЕС. Teplodar.biz.ua. 2025. URL: <https://teplodar.biz.ua/nebezpechna-sytuacziya-rojasnennya-krytychnogo-stanu-na-zaporizkij-aes/>
11. Ляховська О.В. Особливості функціонування найбільших підприємств металургійної промисловості України під час війни. *Економіка та суспільство*. Вип. 47. 2023. 8 с. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2180/2106>
12. Мірошниченко В. В. Проблеми відновлення виробництва продовольства в регіонах, що постраждали від руйнації Каховської ГЕС. Функціонування суб'єктів економічної діяльності в умовах післявоєнної розбудови: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю) (23–24 листопада 2023 року). 2023. С. 129–131. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c82f1d95-47b0-48d3-a708-dd85b69c5c17>
13. Мотор Січ. LB.ua. 2024. URL: https://lb.ua/file/company/3644_motor_syich.html
14. Нестеренко Н. Розібрано та вивезено: доля промислових об'єктів в окупації. Новини Донбасу. URL: <https://novosti.dn.ua/news/412980-rozibrano-ta-vyvezeno-dolya-promyslovyh-ob-yektiv-v-okupatsiyi>
15. Симоненко Д. Запоріжжя на інвестиційній мапі: як втримати бізнес та залучити нові інвестиції у прифронтовий регіон. Відбудова Запоріжжя. 2025. URL: <https://vidbudova.zp.ua/zaporizhzhia-na-investytsiinii-mapi-yak-vtrymaty-biznes-ta-zaluchyty-novi-investytsii-u-pryfrontovyi-rehion/>
16. У результаті російських ракетних обстрілів зруйноване останнє діюче підприємство селища Комишуваха. Суспільне Запоріжжя. 2022. URL: <https://susplne.media/zaporizhzhia/283964-v-rezultati-rosijskih-raketnih-obstriliv-u-komisuvasi-zaznalo-rujnuvan-ostanne-diuce-pidpriemstvo/>
17. Чичика Є. З початку повномасштабної війни частка Запорізької області в економіці України зменшилася. Відбудова Запоріжжя. 2024. URL: <https://vidbudova.zp.ua/z-pocatku-povnomasshtabnoi-viiny-v-ekonomitsi-krainy-skorotylasia-chastka-zaporizkoi-oblasti/>
18. Як ворог знищує довкілля Запорізької області: огляд найбільш серйозних екологічних наслідків російського вторгнення. Відкритий ліс. 2023. URL: <https://www.openforest.org.ua/272626/>
19. Як працює ПАТ «Дніпроспецсталь» в умовах війни. Запорізька торгово-промислова палата. 2022. URL: <https://www.cci.zp.ua/yak-praczuuye-pat-dniprospezstal-v-umovah-vijny/>

REFERENCES

1. Astapov O. (2026) "Zaporizhstal" popry obstrily zbilshyla vyrobnytstvo na 10–15% za rik. [Despite shelling, Zaporizhstal increased production by 10–15% over the year]. The Page. Available at: <https://thepage.ua/ua/news/zrostannya-pid-chas-vijni-yak-zaporizhstal-zbilshila-virobnictvo>

2. Bereziuk K. (2024) 75% hromad Zaporizhzhia finansovo nespromozhni. [75% of communities in Zaporizhzhia are financially insolvent]. CHESNO. Available at: <https://www.chesno.org/post/5933/>
3. ZAES vid pochatku viiny perezhyla visim povnykh znestrumlen – Enerhoatom. (2024) [Since the beginning of the war, ZNPP has experienced eight complete power outages – Energoatom]. UKRINFORM. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3835837-zaes-vid-pochatku-vijni-perezyla-visim-povnih-znestrumlen-energoatom.html>
4. Zaporizhstal zupynyv vyrobnytstvo cherez masovanu ataku na enerhetyku. (2026) [Zaporizhstal halts production due to massive attack on energy sector]. Mezha. Available at: <https://mezha.net/ua/bukvy/zaporizhstal-halts-production-amid-russian-energy-attacks/>
5. Zaporizka TES zupynyla robotu. (2022) [Zaporizhzhya Thermal Power Plant has stopped operating]. Ukrainska enerhetyka ua-energy.org. Available at: <https://ua-energy.org/uk/posts/zaporizka-tes-zupynyla-robotu>
6. Zaporizke pidpriemstvo “Motor Sich” – u proiekti relokatsii. (2025) [Zaporizhzhia-based Motor Sich company involved in relocation project]. Zaporizka Sich. Available at: <https://sich.zp.ua/zaporizke-pidpriemstvo-motor-sich-u-proiekti-relokatsii>
7. Zaporizkyi biznes v umovakh viiny: realii, potreby, mozhlyvosti. (2023) [Zaporizhzhia business in wartime: realities, needs, opportunities]. Zaporizka oblasna derzhavna administratsiia. Available at: <https://www.zoda.gov.ua/news/66920/zaporizkiy-biznes-v-umovah-viyni-realiji-potrebi-mozhlyvosti.html>
8. Kulkova A. (2025) Yak Zaporizhzhia stalo tsentrom metalurhii v Ukraini. [How Zaporizhzhia became the centre of metallurgy in Ukraine]. ZPRZ.CITY. Available at: <https://zprz.city/news/view/yak-zaporizhzhya-stalo-tsentrom-metalurgii-v-ukraini>
9. Lazarieva K. (2025) “Zaporizhstal” investovala v kapremonty 135 mln hrn: na shcho pishly hroshi. [Zaporizhstal invested UAH 135 million in major repairs: where did the money go?]. The Page. Available at: <https://thepage.ua/ua/news/metalurgijnij-kombinat-zaporizhstal-provede-kapitalnij-remont-na-135-mln-grn>
10. Lets I. (2025) «Nebezpechna sytuatsiia» — poiasnennia krytychnoho stanu na Zaporizkii AES. [“Dangerous situation” — explanation of the critical condition at the Zaporizhzhya NPP]. Teplodar.biz.ua. Available at: <https://teplodar.biz.ua/nebezpechna-sytuatsiya-poyasnennya-krytychnogo-stanu-na-zaporizkij-aes/>
11. Liakhovska O.V. (2023) Osoblyvosti funktsionuvannia naibilshykh pidpriemstv metalurhiinoi promyslovosti Ukrainy pid chas viiny. [Features of the functioning of the largest enterprises of the metallurgical industry of Ukraine during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, Vyp. 47. 8 s. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/2180/2106>
12. Miroschnychenko V. V. (2023) Problemy vidnovlennia vyrobnytstva prodovolstva v rehionakh, shcho postrazhdaly vid ruinasii Kakhovskoi HES. [Problems of restoring food production in regions affected by the destruction of the Kakhovka Hydroelectric Power Plant]. Funktsionuvannia subiektiv ekonomichnoi diialnosti v umovakh pisliavoiennoi rozbudovy: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. (z mizhnar. uchastiu) (23–24 lystopada 2023 roku). S. 129–131. Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c82f1d95-47b0-48d3-a708-dd85b69c5c17>
13. Motor Sich. [Motor Sich]. LB.ua. 2024. Available at: https://lb.ua/file/company/3644_motor_syich.html
14. Nesterenko N. Rozibrano ta vyvezeno: dolia promyslovykh obiektiv v okupatsii. [Dismantled and taken away: the fate of industrial facilities under occupation]. Novyny Donbasu. Available at: <https://novosti.dn.ua/news/412980-rozibrano-ta-vyvezeno-dolya-promyslovykh-ob-yektiv-v-okupatsiyi>
15. Symonenko D. (2025) Zaporizhzhia na investytsiinii mapi: yak vtrymaty biznes ta zaluchyty novi investytsii u pryfrontovyi rehion. [Zaporizhzhia on the investment map: how to retain business and attract new investment to the frontline region]. Vidbudova Zaporizhzhia. Available at: <https://vidbudova.zp.ua/zaporizhzhia-na-investytsiinii-mapi-iak-vtrymaty-biznes-ta-zaluchyty-novi-investytsii-u-pryfrontovyi-rehion/>
16. U rezultati rosiiskykh raketnykh obstriliv zruinovane ostannie diiuche pidpriemstvo selyshcha Komyshevakha. (2022) [Russian missile strikes destroy the last functioning enterprise in the village of Komyshevakha. Suspilne Zaporizhzhia]. Suspilne Zaporizhzhia. Available at: <https://suspilne.media/zaporizhzhia/283964-v-rezultati-rosijskikh-raketnih-obstriliv-u-komisuvasi-zaznalo-rujnuvan-ostanne-diuce-pidpriemstvo/>
17. Chychyka Ye. (2024) Z pochatku povnomasshtabnoi viiny chastka Zaporizkoi oblasti v ekonomitsi Ukrainy zmenshylasia. [Since the start of the full-scale war, the share of the Zaporizhzhia region in the Ukrainian economy has decreased]. Vidbudova Zaporizhzhia. Available at: <https://vidbudova.zp.ua/z-pochatku-povnomasshtabnoi-viiny-v-ekonomitsi-krainy-skorotylasia-chastka-zaporizkoi-oblasti/>
18. Iak voroh znyshechuie dovkillia Zaporizkoi oblasti: ohliad naibilsh serioznykh ekolohichnykh naslidkiv rosiiskoho vtorhnennia. (2023) [How the enemy is destroying the environment of the Zaporizhzhia region: an overview of the most serious environmental consequences of the Russian invasion]. Vidkrytyi lis. Available at: <https://www.openforest.org.ua/272626/>
19. Iak pratsiuie PAT “Dniprospezstal” v umovakh viiny. (2022) [How PJSC Dniprospezstal operates in wartime]. Zaporizka torhovo-promyslova palata. Available at: <https://www.cci.zp.ua/yak-praczyuye-pat-dniprospezstal-v-umovah-vijny/>

Дата надходження статті: 15.01.2026

Дата прийняття статті: 05.02.2026

Дата публікації статті: 27.02.2026